
Щербина М. О., Покровська Н. В., Іванько Т. С., Федорович М. М., Сорока О. В.

Наукова бібліотека, Український державний університет науки і технологій
(м. Дніпро, Україна)

УЧАСТЬ БІБЛІОТЕКАРІВ У ПРОЄКТІ «ЦИФРОВА ОСВІТА УКРАЇНИ»

Для покращення якості дистанційного навчання студентів створюються відкриті освітні ресурси. Викладачами Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ) за підтримки Наукової бібліотеки опубліковані перші відкриті електронні підручники. Вони дають можливість кожному студенту, незалежно від рівня його підготовки, брати активну участь у навчальному процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль.

Ключові слова: інформаційна підтримка; відкрита освіта; відкрита ліцензія; відкриті освітні ресурси; інтелектуальна власність; е-підручник; відкритий підручник; «Цифрова освіта України»

Shcherbyna M. O., Pokrovska N. V., Ivanko T. S., Fedorovych M. M., Soroka O. V.

Scientific Library, Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro, Ukraine)

PARTICIPATION OF LIBRARIANS IN THE PROJECT "DIGITAL EDUCATION OF UKRAINE"

Open educational resources are created to improve the quality of distance learning for students. Lecturers of Ukrainian State University of Science and Technologies (USUST) with the support of the Scientific Library have created the first open electronic textbooks. They enable each student, regardless of his level of training, to actively participate in the learning process, to individualize his learning process, to exercise self-control.

Keywords: information support, open education, open license, open educational resources, intellectual property, e-textbook, open textbook, "Digital Education of Ukraine"

Проєкт «Цифрова освіта України» розпочато задля інформаційної підтримки студентів під час дистанційного, змішаного або онлайн навчання. Для розробки, розвитку та функціонування цього проєкту створена група з трьох провідних бібліотек закладів вищої освіти України, а саме: Харківського національного університету радіоелектроніки (ХНУРЕ), Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ).

Інформаційна підтримка вищої освіти України досі перебуває у полоні успадкованих видавничих моделей, які активно обмежують поширення та новаторське використання освітніх ресурсів. І на превеликий жаль, досі немає у вітчизняних видавців моделі роботи з е-підручниками для бібліотек закладів вищої освіти. Вихід є: *відкритий підручник* – це ресурс для викладання, навчання та досліджень, на який поширюється

відкрита ліцензія на інтелектуальну власність, що дозволяє вільний безкоштовний доступ, використання, перепрофілювання, адаптацію та поширення іншими способами без обмежень. Викладачі можуть адаптувати, перепрофілювати, повторно використовувати, комбінувати вже існуючі твори чи створювати нові підручники для підтримки будь-яких змін в своїх курсах. Ліцензії Creative Commons забезпечують дозволи «5R»: збереження, повторне використання, змінення/адаптація, ремікс і поширення (Retain, Reuse, Revise, Remix and Redistribute).

Для покращення якості дистанційного навчання студентів викладачами УДУНТ за підтримки Наукової бібліотеки створено перші відкриті електронні підручники.

Співробітники Інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки перевіряють *Оформлення вихідних відомостей* на відповідність з ДСТУ 4861:2007 "Видання. Вихідні відомості". Як правило, вихідні відомості видань розміщують на трьох сторінках:

- титульна сторінка – перша сторінка титульного аркуша;
- зворот титульного аркуша – друга сторінка титульного аркуша;
- остання сторінка – третя сторінка обкладинки.

Оформлення титульної сторінки. *Титульна сторінка* видання повинна містити наступну інформацію:

- надзаголовкові дані;
- відомості про автора (-ів);
- назву видання;
- підзаголовкові дані.

Надзаголовкові дані. Надзаголовкові дані – це елемент вихідних відомостей, які розміщують у верхній частині титульного аркуша над прізвищем автора і назвою видання. У них міститься інформація щодо назви установи, від імені якої випускається видання. Назву установи, від імені чи за участю якої випускають видання, подають в офіційно встановленій формі.

Позначення авторів видання. Імена одного, двох, трьох авторів у виданні розміщують на титульній сторінці перед назвою видання. Ім'я автора подають у називному відмінку. Після імені автора дозволено подавати відомості про його вчений ступінь, вчене звання тощо. У колективній праці імена авторів зазначають у прийнятій ними послідовності. Порядок зазначення авторів на титулі (в один, два, або три рядки) залежить від побажань авторів. Краще, коли їхні прізвища подаються за алфавітом. Часто

першим автором стає старший за посадою, або той, хто написав більший обсяг тексту тощо.

Назва видання. Назву видання надають у тому вигляді, в якому її подано або затверджено автором чи видавцем. Не дозволяється випускати видання без назви. Назву видання зазначають на титульній сторінці, а також у над випускних даних.

Підзаголовкові дані. Підзаголовкові дані це елемент вихідних відомостей, які вміщують на титульному аркуші під назвою видання і над вихідними даними. Підзаголовкові дані розміщують на титульній сторінці під назвою. Це можуть бути:

- відомості про вид видання, наприклад, *підручник*;
- про затвердження видання як підручника, навчального посібника;
- офіційного видання;
- ім'я укладача (упорядник І. І. Петренко);
- відомості про читацьку адресу та призначення видання.

Вихідні дані. Вихідні дані – це елемент вихідних відомостей, які сповіщають про місце, назву видавництва чи ім'я видавця та рік випуску видання. Їх вміщують у нижній частині лицьової сторінки титульного аркуша.

Вихідні дані містять:

- місце випуску видання;
- найменування (ім'я) видавця;
- рік випуску видання.

Оформлення звороту титульного аркуша. На звороті титульного аркуша у вказаній послідовності наводять наступні відомості:

- шифр зберігання видання (УДК, авторський знак);
- відомості про авторів, співавторів видання;
- відомості про затвердження чи рекомендування (або схвалення) подають у тій формі, яка зазначена в офіційному рішенні;
- відомості про укладачів, наукових, відповідальних редакторів, рецензентів;
- анотована каталожна картка;
- міжнародні стандартні номери видань (ISBN);
- знак охорони авторського права ©.

На звороті титульного аркуша відкритого електронного підручника вказується обрана ліцензія Creative Commons. Щоб визначитися з ліцензією Creative Commons

Наукова бібліотека УДУНТ пропонує переглянути відео [Відкрита освіта і відкриті освітні ресурси: ліцензії Creative Commons](#).

Титульна сторінка та зворот титульного аркуша оформлюється фахівцями бібліотеки не тільки на мові тексту видання, а також англійською мовою.

Бібліотекарями перевіряється бібліографічний опис документів у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Після коригування вихідних відомостей та бібліографічного опису документів у списку використаних джерел збережений документ з розширенням *.docx конвертується в pdf.

У PDF-файлі призначаються закладки і гіперпосилання всередині документа для зручної навігації за текстом.

Відкриті електронні підручники викладачів УДУНТ розміщені в Репозитарії університету у розділі [Відкриті освітні ресурси](#).

Серед закладів вищої освіти це перші українські відкриті підручники, що були додані до [OERSI](#) (Open Educational Resources Search Index) – міжнародний пошуковий індекс відкритих освітніх ресурсів.